

Speuren naar dagvlinders in weersomstandigheden met ups and downs (*Lepidoptera, Rhopalocera*)

door Stef SPRUYTTE*

Samenvatting : Van 8 mei tot 7 juni 2013 bezocht de auteur diverse locaties in de omgeving van Avignon en in de Oostelijke Pyreneeën. Hij observeerde en fotografeerde er typische dagvlindersoorten. In het reisverslag komen de lokale en/of zeldzame soorten aan bod terwijl een waarnemingslijst alle observaties per familie bundelt.

Résumé : Entre le 8 mai et le 7 juin 2013, l'auteur a visité diverses localités aux environs d'Avignon et aux Pyrénées-Orientales. Il a observé et photographié les espèces typiques de papillons diurnes. Dans le rapport du voyage il fait attention aux espèces locales et/ou intéressantes. Toutes les observations sont rassemblées dans une liste par famille.

Abstract : From 8th of May to 7th of June 2013, the author visited various localities in the neighbourhood of Avignon and in the Eastern Pyrenees. He observed and photographed the typical butterfly species. The travel report focuses on the local and/or rare taxa and a list with all observations per family is included.

Key words : *Lepidoptera, Rhopalocera*, Vaucluse, Gard, Bouches-du-Rhône, Pyrénées-Orientales, faunistics.

Op 7 mei 2013 reden mijn vrouw en ik richting Zuid-Frankrijk met een tweevoudig doel. Enerzijds ons verdiepen in de boeiende maar tragische geschiedenis van de katharen en anderzijds enkele lokale dagvlindersoorten fotograferen, met als hoofddoel *Euphydryas desfontainii pierroni* LAJONQUIÈRE. In de late namiddag hielden we halt in Villeneuve-lès-Avignon en plaatsten onze tent op camping Île des Papes.

's Anderendaags werden we vroegtijdig gewekt door enkele reuzenpadden die blijkbaar onder het tentzeil een prima rustplaats hadden gevonden. De zon stond hoog aan de hemel zodat we besloten om in de omgeving van Cabrières-d'Avignon op zoek te gaan naar *Euphydryas aurinia provincialis* BOISDUVAL. Het werd een schot in de roos want zowel mannetjes als wijfjes waren present. Bloeiende tijd was de voedselbron bij uitstek. Tijd om het fototoestel boven te halen! Ook *Polyommatus hispana* HERRICH-SCHÄFFER stond op het verlanglijstje. Helaas, slechts één wijfje werd geobserveerd. Die namiddag steeg het kwik op de thermometer tot 26°C. *Gonepteryx cleopatra cleopatra* L. was vrij algemeen. Tussen de tijmstruikjes bleek *Pseudophilotes baton baton* BERGSTRÄSSER geen zeldzaamheid. Een opduikende *Libythea celtis* LAICHARTING zorgde dan weer voor een verrassend moment. Meer dan twintig dagvlindersoorten kon ik die dag optekenen. Van een geslaagde dag gesproken!

De volgende morgen verborg een zwaar wolkendek elk straaltje zon. Mits de temperatuur nog vrij behoorlijk was, planden we een nieuwe vlindertrip richting Estézargues in het departement Gard. Op een rotsachtig, kalkrijk plateau met bloeiende iberissen observeerde ik een tweetal mannetjes *Euchloe tagis bellezina* BOISDUVAL. Puntgave *Melanargia occitanica occitanica* ESPER fladderden over het stenig biotoop. Ook hier was *Euphydryas aurinia provincialis* BOISDUVAL vrij goed aanwezig.

Twee dagen later verkenden we bij Cabrières-d'Avignon een uitgestrekt en gevarieerd maquisbiotoop in de hoop er *Polyommatus hispana* HERRICH-SCHÄFFER te kunnen aantreffen. Het was er erg winderig waardoor alle vlinderactiviteit op een laag pitje stond. Eén wijfje *Polyommatus hispana* HERRICH-SCHÄFFER liet zich even bewonderen. Van vlinderfotografie kwam niet veel in huis. Alleen een wijfje *Euphydryas aurinia provincialis* BOISDUVAL kon gekiekt worden. Toen de wolken zich na een paar uren samenpakten, hielden we het voor bekeken.

Op 13 mei bezochten we opnieuw het biotoop bij Estézargues. Een strakke mistral speelde ons parten! Frisse mannetjes *Pyronia bathseba* FABRICIUS zochten laag bij de grond beschutting in de luwte van bloeiende struiken. Ook een koppeltje *Zerynthia rumina* L. werd aan de observatielijst toegevoegd.

De volgende dag hadden we een afspraak met enkele Vlaamse amateur-ornithologen die op vakantie waren in de Bouches-du-Rhône. Een buitenkansje om onze natuurkennis uit te breiden. Een stralende zon vergezelde ons naar La Caume, een wandelgebied in het Regionaal Natuurpark van de Alpilles op het grondgebied van Saint-Rémy-de-Provence. We observeerden er de Provençaalse grasmus (*Sylvia undata* BODDAERT), tuurden minutenlang naar een Parelhagedis (*Lacerta lepida* DAUDIN) die maar niet haar hol wilde verlaten en lieten de vogelaars genieten van *Anthocharis euphenoides* STAUDINGER, *Euchloe crameri* BUTLER en *Melanargia occitanica* ESPER. Op een terrasje in het pittoreske Les Baux-de-Provence werd de dag passend afgerond.

Met het doffe, ritmische "hoep-oep-oep" van de Hop (*Urpupa epops* L.) en het gerikketik van regendruppels op het tentzeil ontwaakten we de volgende morgen. Wat een verschil met gisteren! We besloten dan maar om onze culturele bagage wat aan te scherpen door in Avignon een bezoek te brengen aan het Palais des Papes. Het werd een echte meevaller!

Zo werd het stilaan tijd om ons te verplaatsen naar de Oostelijke Pyreneeën. Alles werd zorgvuldig ingepakt en enkele uren later reden we richting Prades, een stadje gelegen aan de voet van het imposante Massif du Canigou. Op de camping municipale sloegen we onze tent op. Het was er fris, winderig en regenachtig!

---

* Stef SPRUYTTE, Vogelweelde 15, B-8950 Nieuwkerke-Heuvelland E-mail : stef.spruytte@telenet.be

Mits ons hoofddoel was om *Euphydryas desfontainii pierroni* LAJONQUIÈRE te vinden, zetten we al 's anderendaags koers naar Sournia. Volgens de literatuur de enige plaats waar deze vlindersoort in Frankrijk lokaal valt waar te nemen. Na wat zoekwerk maar goed gedocumenteerd bereikten we een prachtig, terrasvormig biotoop. Wolfsmelk en tijm bloeiden er talrijk. Verspreidstaande bremstruiken zorgden voor de nodige variatie. Het minpunt was helaas het weer. Het was er hoofdzakelijk bewolkt, winderig en de thermometer wees 13°C aan! Er zat dus weinig beweging in de vlinderwereld. Toch vingen we een glimp op van enkele interessante dagvlinders zoals *Iphiclides podalirius feisthamelii* DUPONCHEL en *Euphydryas aurinia beckeri* HERRICH-SCHÄFFER. Na anderhalf uur keerden we terug naar de camping met in het achterhoofd om zeker terug te keren bij betere weersomstandigheden.

Dagenlang hield de tramontana ons in haar greep: een noordwestelijke koude en sterke wind, typisch voor de regio Languedoc-Roussillon. Volgens deskundigen waait ze steeds in een veelvoud van drie dagen. Buien zorgden geregeld voor wat afwisseling! Er zat voor ons niks anders op dan ons accent te verleggen naar het culturele erfgoed. In Tautavel, een aardig dorp midden in de met wijnranken begroeide Corbières, bezochten we het vermaarde "Musée de Préhistoire". Echt de moeite waard!

Langzaam werden de weergoden ons gunstiger gezind zodat we op 21 mei een uitgestrekt garrigue-landschap exploreerden halfweg tussen Montalba-le-Château en Bélesta. Mannetjes *Euphydryas aurinia beckeri* HERRICH-SCHÄFFER waren druk in de weer om hun territorium te verdedigen. Bij tuitjes *Aristolochia* snelde er af en toe een opgeschrikte *Zerynthia rumina* L. weg, meestal sterk afgevlogen. Tijm werd veelvuldig bezocht door *Callophrys rubi* L. en *Pseudophilotes panoptes* HÜBNER. Een superfris mannetje *Melitaea didyma meridionalis* STAUDINGER liet zich gewillig fotograferen. Die dag telden mijn veldnotities meer dan twintig soorten.

Twee dagen later stonden we terug op het Sournia-biotoop. De wind was opnieuw van de partij en de temperatuur steeg amper boven de 17°C. Toch kon ik die dag voor het eerst beide seksen van *E. desfontainii pierroni* LAJONQUIÈRE waarnemen. Een koppeltje *Scolitantides orion lariana* FRÜHSTORFER en enkele *Polyommatus thersites* CANTENER maakten mijn geluk compleet. Voor vlinderfotografie was het weer te bar. Toch slaagde ik er nog in om een verkleumde *Coenonympha pamphilus* L. op de gevoelige plaat te zetten.

Op 26 mei reden we vanuit Prades richting Andorra om bij Fontpédrouse op zoek te gaan naar *Erebia triaria* DE PRUNNER. De zon scheen volop. Een smalle weg bergopwaarts leidde ons langs lichtboste en met struiken begroeide rotsachtige plaatsen. Plots fladderde laag over het wegdek een zwarte vlinder voorbij. Het was een mannetje *Erebia triaria* DE PRUNNER. Snel kreeg de auto een veilige parkeerplaats zodat we ons konden concentreren op de vlinderrijkdom. Frisse mannetjes *Erebia triaria* DE PRUNNER vlogen geregeld de berghelling op en af. *Leptidea spec. (sinapis/reali?)* bewogen zich rustig doorheen de verspreidstaande vegetatie. Op de meer open, grazige plaatsen fladderde *Melitaea deione deione* GEYER en *Hamearis lucina* L. Het werd een superdag met meer dan dertig vlindersoorten waaronder heel wat Blauwtjes: *Glaucopteryx alexis* PODA, *Glaucopteryx melanops melanops* BOISDUVAL, *Cupido minimus minimus* FUESSELY, *Cupido osiris* MEIGEN, *Scolitantides orion lariana* FRÜHSTORFER, *Pseudophilotes panoptes* HÜBNER...

's Anderendaags was het opnieuw zwaarbewolkt en konden de hemelsluizen ieder ogenblik opengezet worden. We besloten uiteindelijk om de tent definitief op te breken en het katharenland op te zoeken. Enkele uren later zaten we knus en gezellig in een warme huurcaravan op een camping in Axat.

Afhankelijk van het weer brachten we de rest van de vakantie door met het bezoeken van katharenvestigingen zoals Montségur, Quéribus, Peyrepertuse, Villerouge-Termenès, Puilaurens... of hield ik een fotosessie op het Sournia-biotoop met als uitblinker *Euphydryas desfontainii pierroni* LAJONQUIÈRE.

Op 7 juni beleefden we onze laatste vlinderexcursie in het reeds vertrouwde biotoop nabij Bélesta. Een copula van *Pontia daplidice* L. kon ik nog digitaal vastleggen en verder genieten van *Aporia crataegi* L., *Pyronia bathseba* FABRICIUS, *Z. rumina* L., *Euphydryas aurinia beckeri* HERRICH-SCHÄFFER, *Melanargia occitanica* ESPER, *Iphiclides podalirius feisthamelii* DUPONCHEL... Helaas niet voor lang want kort na de middag barstte er een onweer los en viel alle vlinderleven stil.

Opnieuw werden de valiezen gepakt en na een uitgebreide, culturele tussenhalte in Oradour-sur-Glane kwamen we op 12 juni goed en wel thuis. En wonder boven wonder, de volgende dag scheen de zon en schitterde ze de hele zomer lang!

Met dank aan Patrick FRANÇOIS voor de vele interessante vlindertips uit de Pyrénées-Orientales. Ook dank aan Morten Schneider MØLGAARD voor zijn waardevolle inbreng wat de Provence betreft, aan Sylvain CUVELIER voor de kritische noot en aan Marleen MEERSSEMAN voor het nalezen van dit reisverslag.

Geconsulteerde literatuur – Littérature consultée

- CUVELIER, S. & SPRUYTTE, S., 2004. Printemps dans le Sud de la France (*Lepidoptera, Rhopalocera*) – Lente in Zuid-Frankrijk. *Bulletin du Cercle des Lépidoptéristes de Belgique / Bulletin van de Belgische Lepidopterologische Kring*, XXXIII 2:36-40.
- DUFAY, C., 1961. *Faune terrestre et d'eau douce des Pyrénées-Orientales*. Fascicule 6:11-39.
- LAFRANCHIS, T., 2000. *Les Papillons de jour de France, Belgique et Luxembourg et leurs chenilles*. Collection Parthénope, éditions Biotope, Mèze (France), 448 p.
- LAFRANCHIS, T., 2004. *Butterflies of Europe*. Diatheo, Paris, 351 p.
- MANIL, L., 2010. Prospections printanières en Languedoc-Roussillon et dans le Var à la recherche des espèces patrimoniales. *Lépidoptères – Revue des Lépidoptéristes de France* 19 (46):80-89.
- TOLMAN, T. & LEWINGTON, R., 1999. *De Nieuwe Vlindersgids*. Harper COLLINS publishers, London, 320 p.

Tabel van de geobserveerde soorten - Tableau des espèces observées

Legende- légende	1	2a	2b	3	4	5a	5b	5c	5d	5e	6a	6b	6c	7	8
Papilionidae															
<i>Papilio machaon</i>	☺	☺	☺	☺	☺										☺
<i>Iphiclides podalirius</i>	☺	☺	☺	☺	☺										
<i>Iphiclides podalirius feisthamelii</i>						☺				☺			☺		☺
<i>Zerynthia rumina</i>			☺								☺	☺	☺		
Pieridae															
<i>Pieris brassicae</i>										☺			☺		
<i>Aporia crataegi</i>									☺	☺	☺	☺	☺		
<i>Pieris rapae</i>	☺				☺					☺	☺		☺		☺
<i>Pontia daplidice</i>	☺	☺	☺		☺					☺	☺	☺	☺		
<i>Euchloe tagis bellezina</i>		☺													
<i>Euchloe crameri</i>	☺				☺										
<i>Anthocharis cardamines</i>	☺														☺
<i>Anthocharis euphenoides</i>	☺	☺	☺	☺	☺										☺
<i>Colias croceus</i>	☺				☺		☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺		☺
<i>Colias alfacariensis</i>	☺			☺										☺	☺
<i>Gonepteryx rhamni</i>	☺			☺	☺				☺	☺	☺	☺	☺		☺
<i>Gonepteryx cleopatra</i>	☺	☺	☺	☺						☺	☺		☺		
<i>Leptidea sinapis/ reali ?</i>		☺	☺			☺					☺		☺	☺	☺
Lycaenidae															
<i>Callophrys rubi</i>	☺	☺		☺							☺	☺			☺
<i>Lycaena phlaeas</i>	☺			☺											
<i>Cupido minimus</i>															☺
<i>Cupido osiris</i>											☺	☺			☺
<i>Glaucopsyche alexis</i>							☺		☺						☺
<i>Glaucopsyche melanops</i>											☺				☺
<i>Pseudophilotes baton</i>	☺	☺	☺	☺	☺										
<i>Pseudophilotes panoptes</i>							☺		☺	☺	☺				☺
<i>Scolitantides orion lariana</i>							☺	☺						☺	☺
<i>Polyommatus thersites</i>							☺	☺	☺	☺					
<i>Polyommatus hispana</i>	☺			☺											
<i>Polyommatus bellargus</i>				☺					☺	☺				☺	☺
<i>Polyommatus icarus</i>	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺		☺	☺				☺
Riodininae															
<i>Hamearis lucina</i>															☺
Libytheinae															
<i>Libythea celtis</i>	☺														
Nymphalidae															
<i>Limenitis reducta</i>		☺	☺		☺						☺		☺		
<i>Vanessa atalanta</i>				☺	☺				☺						
<i>Aglais urticae</i>									☺					☺	☺
<i>Aglais io</i>															☺
<i>Vanessa cardui</i>	☺				☺			☺		☺	☺	☺	☺		☺
<i>Issoria lathonia</i>															☺
<i>Melitaea cinxia</i>							☺	☺	☺	☺					☺
<i>Melitaea phoebe</i>	☺						☺			☺					
<i>Melitaea didyma meridionalis</i>								☺	☺	☺	☺	☺	☺		
<i>Melitaea deione</i>									☺					☺	☺
<i>Euphydryas aurinia provincialis</i>	☺	☺	☺	☺											
<i>Euphydryas aurinia beckeri</i>						☺	☺		☺	☺	☺	☺			
<i>Euphydryas desfontainii pierroni</i>							☺	☺	☺	☺					
Satyridae															
<i>Melanargia occitanica</i>	☺	☺	☺	☺	☺			☺		☺	☺	☺	☺		
<i>Erebia triaria</i>															☺
<i>Maniola jurtina</i>										☺					
<i>Pyronia bathseba</i>		☺											☺		

Legende- légende	1	2a	2b	3	4	5a	5b	5c	5d	5e	6a	6b	6c	7	8
<i>Coenonympha pamphilus</i>	☺					☺	☺	☺	☺	☺					☺
<i>Pararge aegeria aegeria</i>						☺									
<i>Lasiommata maera</i>		☺			☺										
<i>Lasiommata megera</i>	☺	☺	☺	☺	☺		☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
Hesperiidae															
<i>Spialia sertorius</i>			☺				☺	☺		☺	☺	☺	☺		☺
<i>Carcharodus alceae</i>					☺										
<i>Erynnis tages</i>										☺	☺	☺			☺

Lijst van de bezochte biotopen - Liste des localités visitées

N°	Biotoop/Localité	Datum/Date	Hoogte/Altitude	Departement	Land/Pays
1	Cabrières-d'Avignon	8/V/2013	230 m	Vaucluse	F
2a	Estézargues	9/V/2013	110-140 m	Gard	F
2b	Estézargues	13/V/2013	110-140 m	Gard	F
3	Cabrières-d'Avignon	11/V/2013	290 m	Vaucluse	F
4	La Caume	14/V/2013	380 m	Bouches-du-Rhône	F
5a	Sournia	17/V/2013	690 m	Pyrénées-Orientales	F
5b	Sournia	23/V/2013	690 m	Pyrénées-Orientales	F
5c	Sournia	24/V/2013	690 m	Pyrénées-Orientales	F
5d	Sournia	2/VI/2013	690 m	Pyrénées-Orientales	F
6a	Sournia	5/VI/2013	690 m	Pyrénées-Orientales	F
6b	Bélesta	21/V/2013	440 m	Pyrénées-Orientales	F
6c	Bélesta	3/VI/2013	440 m	Pyrénées-Orientales	F
7	Bélesta	7/VI/2013	440 m	Pyrénées-Orientales	F
8	Corneilla-de-Conflent	25/V/2013	670 m	Pyrénées-Orientales	F
	Fontpédrouse	26/V/2013	1130-1300 m	Pyrénées-Orientales	F

Euphydryas aurinia beckeri, Belesta

Euphydryas aurinia beckeri, Sournia

Euphydryas aurinia provincialis, Cabrières-d'Avignon

Euphydryas desfontainii pierroni, Sournia

Euphydryas desfontainii pierroni, Sournia

Sournia

Bélesta

Cabrières-d'Avignon

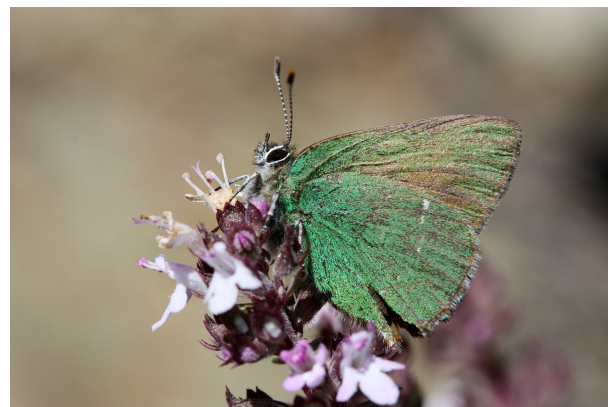
Estézargues

Coenonympha pamphilus, Sournia

Pontia daplidice in copula, Bélesta

Callophrys rubi, Bélesta

Melitaea didyma meridionalis, Bélesta